జీవిత సాఫల్యం

సత్యవాడ సోదరీమణులు

రాత్రి పది గంటలు దాటింది.

మనోహర్ ఇంటిముఖం పట్టాడు. అతని మనస్సు ఆనంద తరంగాలలో తేలిపోతోంది.

శీతాకాలపు శీతల వాయువులు మలయమారుతంలా తోస్తున్నాయి అతనికి. ఎముకలు కొరికే చలికి శరీరం ఒణుకుతోందో, మరి ఆనందానికే కంపిస్తోందో ఏమీ గమనించటం లేదు. మనస్సు మాత్రం అవధులులేని ఆనందపు వాకిట పరుగులు తీస్తోంది.

తను ఇప్పటివరకు కరతాళ ధ్వనుల మధ్య తేలిపోయాడు.

ప్రశంసల, అభినందనల జలధిలో ఓలలాడాడు.

"ఆహా ! ఎంత తీయని అనుభూతి !" పరవళ్ళు త్రొక్కే హృదయంతో పట్టరాని ఆనందంతో ఇంట్లోకి అడుగుపెట్టాడు. గుండెల్లో పసిపాపను దాచుకొని నిద్రపోతోంది మధుమాల. నెమ్మదిగా నుదుటిమీద చెయ్యివేశాడు. ఉలిక్కిపడి లేచింది.

"నిద్రపోతున్నావా మధూ !"

"పాపాయికి తరచుగా జ్వరం వస్తోంది."

"మరి డాక్టరుకి చూపించలేకపోయావా!"

"ప్రొద్దున తీసుకు వెళ్ళానండి. తరచు జ్వరం రాకూడదు అన్నాడు. నాలుగైదు రకాల మందుల వ్రాసి ఇచ్చాడు. నాకేదో భయంగా ఉందండీ' అంది మధుమాల. 'డాక్టరుకి చూపించలేకపోయావా? అన్నంత సులువుగా, మందులు కొందాములే అనలేకపోయాడు. ఖరీదైన మందులు వాడే అవకాశం తనకు లేదు. భోజనం ముగించి ఆత్రంగా పాపాయి దగ్గరకు వెళ్ళాడు. పాపాయి ఒళ్ళు జ్వరంతో కాలిపోతోంది. తీసి గుండెకు హత్తుకున్నాడు. "బాగా జ్వరంగా ఉందే మధూ!" అన్నాడు.

పాపకు నాలుగైదు రోజులనుండి నలతగానే ఉన్న విషయం భర్తకు తెలియ నివ్వలేదు మధువాల. అది అతని కళాసాధనకు అవరోధం కావడం ఆమెకు ఇష్టంలేదు.

"చాలా రాత్రి అయిపోయింది. ఇంక నిద్రపోండి. అన్నింటికి భగవంతుడే ఉన్నాడు" అతనికి ధైర్యం చెప్పి పాయిని తీసుకుంది. అప్రయత్నం సుఖపెట్ట కలిగేవాడు. తన వయస్సు జంటలు, చిలకా గోరింకల్లా హాయిగా ఆనందపు తోటలో విహరిస్తారు. జీవిత మాధుర్యాన్ని తనివితీరా అనుభవిస్తారు. ఒకరోజుకంటే మరొకరోజు వాళ్ళకి ఎంతో తీయదనాన్ని అందిస్తే రోజు రోజుకీ బ్రతుకు నిస్సారంగా, జీవితం చేదుగా అనిపిస్తుంది తనకు. రాత్రంతా ఆలోచనలతో గడిపాడు.

తెలతెలవారుతుండగనే పాపాయిని మనోహర్ పక్కలో పడుకోబెట్టి వంటింట్లోకి వెళ్ళిపోయింది మధుమాల. పాపాయి మనోహర్ వైపు తిరిగి జుట్టు చేతులతో పట్టుకొని వూసులాడుతోంది. పాపాయి వూసులతో, బోసినవ్వులతో మనోవేదనంతా మాయమైపోయిందన్నట్టు అనిపించింది అతనికి. పాపాయిని గుండెకు హత్తుకొని మమతాను రాగాలు మేళవించి ముద్దుల వర్షం కురికించాడు. పాపాయి కాస్సేపటి తర్వాత ఏడవటం మొదలు పెట్టింది.

"ఆకలికి ఏడుస్తుందేమో ! పాలు పట్టు

"లేదండీ ! పాపాయికి పాలిస్తూ పడుకుంటే నిద్రపట్టేసింది" భర్త మాటలకు జవాబుగా అంది.

తన హృదయంలో పెల్లుబుకే సంతోషం. తనను ఆదరించిన తీయని అనుభూతులు అర్ధాంగి ముందు కుమ్మరించాడు.

ఆమె కళ్ళు ఆనందంతో మెరిశాయి. "మీరు ఎంతో అదృష్టవంతులండీ! లోకాన్ని రంజింపచేసే కళ మీలో ఉంది. నిజానికా అదృష్టం నాదే!" మనోహర్ జుట్టు చేతులు పెనవేస్తూ అంది.

తను ఇంతవరకు ఎంతోమంది ప్రశంసలు అందుకున్నా మధుమాల ప్రశంస పులకాంకితుడ్ని చేసింది.

"మధూ! ఇదంతా శారదాదేవి కటాక్షం" గోడకు అమర్చి ఉన్న వీణాధారిణి ఫోటోకు భక్తిపూర్వకంగా నమస్కారం చేశాడు.

మధుమాల భోజనం వడ్డించింది.

భోజనం చేస్తుంటే నెమ్మదిగా అంది. "పాపకి జ్వరంగా ఉందండీ."

మనోహర్ అదిరిపడ్డాడు.

ఇంతవరకు అతని మనసులో నిండి ఉన్న ఆనందం ఒక్కసారిగా చెదిరిపోయి సుదూర తీరాలకు పారిపోతోంది.

గానే మంచంమీద వాలిపోయాడు మనోహర్. కాస్త చిరిగిన చీర పాపాయికి జాగ్రత్తగా కప్పుతోంది. మనోహర్‌కు బాధ అనిపించింది. పాపాయి పుట్టినప్పటినుంచి స్వెట్టర్ అల్లడానికి వూలు తీసుకురమ్మని మధు చెపుతూనే ఉంది. చలికాలం పూర్తి కాబోతోంది. ఇప్పటికీ తన పాపాయికి మధు కోరుకున్న వెచ్చదనాన్ని ఇవ్వలేకపోయాడు. మధుబాల పాపాయిని దగ్గరకు తీసుకొని అమాయకంగా నిద్రపోతోంది. అతనికి మాత్రం ఆలోచనల అలజడికి నిద్ర రావడం లేదు. కనీసం పాపాయికి ఒక స్వెట్టరు కొనలేకపోయాడు. అసలు తనను మనసారా ప్రేమించి తనదైన మధుమాలకు మాత్రం ఏమివ్వగలుగుతున్నాడతను? తన కళను ఆరాధించి జీవితాన్ని తనతో పంచుకోవటానికి తన అర్ధాంగిగా అడుగుపెట్టిన మధుమాల ఏం చూసి వరించిందో ! ఆ గానంతో ఆమెను ఏమీ సుఖపెట్టలేకపోతున్నాడు. తను ఎంతో అమూల్యమైన జీవితాన్ని పణంగా పెట్టి ఏ కళను ఆరాధిస్తున్నాడో ఆ కళవల్ల తనకు ఏమిటి ప్రయోజనం? ఇంతవరకు తను సాధించినదేమిటి? తను అందరిలా బ్రతుకు తెరువుకు ఉపయోగపడే విద్యార్జనకు కాలం వెచ్చించి ఉంటే, అప్పుడు తను, తన సర్వస్వమైన వీణారాణి ఎంతో

సుఖా!" మధుమాల నిర్లిప్తంగా అందుకుంది. ముఖం కడుక్కొని స్నానం ముగించి వచ్చాడు మనోహర్. "ఇంకా పాపాయి పూసుకోలేదేం మధూ!" మధుమాల జవాబుకు ఉలిక్కిపడ్డాడు. పాలడబ్బా అయిపోయిందని మధుమాల చెప్పిన మాట గుర్తులేదు. ఉండిమాత్రం ఏం చేయగలడు? పాల డబ్బా కావాలంటే చేతుల్లో పది రూపాయలు మెరవాలి. ఏమిటో తన జీవితంలో ప్రతీదీ ఒక సమస్యే. అందరూ ఫస్టు తారీకుకోసం ఎదురు చూస్తారు. ఆ అదృష్టమూ లేదు తనకు. అందరిలా ఉద్యోగమూ లేదు తనకు. జీవితం అతి సామాన్యంగా గడిచిపోగలిగితే మాత్రం కూడా సంపాదించలేకపోతున్నాడు. తన చిన్ననాటి స్నేహితులు అందరు ఎంతో హాయిగా, ఆనందంగా జీవితాన్ని వెళ్ళబుచ్చుతుంటే తనే ఇలా ఉన్నాడు. ఏమిటో వాళ్ళందరిలా పెద్ద పెద్ద చదువులూ, మంచి మంచి ఉద్యోగాలూ తనకు లేవు మరి. అప్పటిలో కొందరు స్నేహితులు అనేవార —"ఇంత కష్టపడి కృషి చేస్తున్నావు. ఈ సంగీతం భవిష్యత్తులో నీకేమంత ఉపకరిస్తుందని?" ఆ మాటలు తేలిగ్గా తీసుకునేవాడు. ఆలోచిస్తే వాళ్ళన్నది నిజమేననిపిస్తుంది. ఎంతో చదువుకొని డాక్టరుగానో, ఇంజనీరుగానో మరే ఉన్నత పదవిలోనో! స్కూలు

పైనలు చదివి ఏ మునసాబ్దాగానో ఎలా స్థిరపడినా ఇలా ఉండేదికాదు తన జీవితం. అసలు తనకు, తన కళకు ఈ సమాజంలో ఉన్న విలువ ఏమిటి? తనలో ఉదయించిన ఆ ప్రశ్నకు మాత్రం బదులు దొరకలేదు. మధుమాల ఎంత సముదాయించినా ఏడుపు మానలేదు పాపాయి. లాలనగా పాపాయిని అందుకున్నాడు. భుజంమీద వేసుకొని జోకొడుతూ పాట అందుకున్నాడు. ఒది శ్రోతలందరి మన్ననలూ అందుకున్న మధురగీతం. గానం చేస్తున్నప్పుడు తన పాటకు అందరూ పరవశించిపోతున్నప్పుడు అప్పుడే అనుకున్నాడు. 'ఇంతకంటే జీవితసాఫల్యం ఏం ఉంటుంది'? అని, అందుకే పాపాయిని సముదాయించడానికి ఆ పాటే పాడుతున్నాడు. ఆకలికి తల్లడిల్లుతున్న పసిపాపకు పాలు. రుచిస్తాయి గాని ఎంత మాధుర్యంగా పాడితే మాత్రం పాటలోని మధురిమ తాగదుగా! అందుకే తన బహిర్ ప్రాణమైన బంగారుపాపకు అతని పాట నిద్రపుచ్చలేకపోతోంది. అశేష ప్రజానీకాన్ని అలరించిన గానం తన చిట్టితల్లిని ఊరడించలేకపోతుంది. నిట్టూర్చాడు మనోహర్. పాపాయిని మధు చేతుల్లో పెట్టి వీధిలోకి బయల్దేరాడు. తను వెళ్ళబోతుంటే మధుమాల చెప్పింది. బియ్యం నిండుకున్నాయి అని పాలడబ్బాతోపాటు తీసుకురమ్మని, తెల్సిన వాళ్ళందరి దగ్గరకు వెళ్ళి కాస్త డబ్బు అప్పుగా ఇమ్మని, తెలిసీ, తెలియని దుకాణాదారులందరినీ అరువుగా సరుకులు ఇమ్మని, అడిగి లేదనిపించుకొని, కాదనిపించుకొని. భారంగా అడుగులు వేసుకుంటూ ఇంటి ముఖం పట్టాడు. ఏమిటో తనూ, తన జీవితం అంతే అప్పుడనుకోవటం ఆశతో కాకపోతే, ఏమైనా పనులు కుదురుతాయేమో అన్న ఆశతో వీధులవెంబడి పిచ్చికుక్కలా తిరగడం పూర్తి అయింది.

ఇంట్లోకి అడుగు పెడుతూనే 'కాసిని మంచి నీళ్ళు ఇవ్వు మధూ!'' కాలే మనస్సుతోపాటు కాలి పోతున్న కడుపు మంట చల్లార్చుకోవాలని అడిగాడు.

''కాళ్ళూ చేతులూ కడుక్కోండి. వడ్డిస్తాను'' మధుమాల మాట అతనికి కాస్త ఆశ్చర్యాన్ని కలిగించింది. మౌనంగా కంచంముందు కూర్చున్నాడు. అన్నం, పులుసూ వడ్డించింది. 'బియ్యం ఎలా సంపాదించావు?'' అని అడగటానికి అభిమానం అడ్డు వచ్చింది. ''ఆకలి రుచి ఎరుగదు'' అంటారేగాని మనోహర్ ఆకలి ఎంతగా దహిస్తున్నా ఆ పూట భోజనం రుచిగా అనిపించలేదు. తన ఆత్మ గౌరవానికి భంగం కలిగినట్టుగా అనిపించసాగింది తను అప్రయోజకుడు, అసమర్థుడు బ్రతకటం చేతకానివాడు. ఛీ తనదీ ఒక బ్రతుకేనా? కట్టుకున్న భార్యకూ, కన్నబిడ్డకు తిండిపెట్టలేకపోతున్నాడు. రోజు రోజుకూ ఆర్థిక ఇబ్బందులు అతనికి మనశ్శాంతి లేకుండాపోతుంది. అతనిక ప్రాణప్రదమైన, ఆరాధ్యనీయమైన తంబురాను చేతుల్లోకి తీసుకుని శృతి కలిపి పాడుకోలేక పోతున్నాడు. ఒకప్పుడు రోజుకు ఎంతోసేపు సంగీత సాధన చేసే కాని జీవితానికి సాఫల్యం లేదేమో అనిపించేది. తను ఆరాధించిన గానకళ అంటేనే విసుగ్గా అని పిస్తోంది ఇప్పుడు. బ్రతుకు తెరువు ఏర్పరచలేని ఈ కళను తనెందుకు చేపట్టాడో?

తన ప్రాణ స్నేహితుడు సుధాకర్ ఒకనాడు అన్నాడు. ''ఇంత బాగా పాడతావు నేను సినిమా డైరెక్టర్నికదా! నాతో వచ్చెయ్యి. హాయిగా సినిమాల్లో పాడొచ్చు. కావలసినంత రాబడి'' అంటే తనేమన్నాడు. తను ఇంతగా ఆరాధిస్తున్న తన కళను అవమానించలేను అన్నాడు. డబ్బుకోసం తనలోని కళా సరస్వతిని దిగజార్చలేను అన్నాడు. ఇంకెప్పుడు ఇలాంటి సలహాలు చెప్పవద్దన్నాడు.

సుధాకర్ నవ్వేసి ''మరో జన్మలో బాగుపడవు. ఈ సమాజంలో బ్రతకటం సామాన్యంకాదు. నీ వాళ్ళను సుఖపెట్టలేవు'' అన్నాడు.

అతను చివరగా అన్నమాటలు ఆ రోజు తనకు మరీ పరితాపాన్ని కలిగించింది. ఈ సంగీతాన్ని నమ్ముకున్న ఎంతోమంది బికారులుగా బ్రతికిన అనామకులుగా అదృశ్యమైపోయేవారే! ఆ మాట కతనిలోని కళా హృదయం భరించలేకపోయింది. సుధాకర్‌తో తనకున్న స్నేహబంధాన్ని పూర్తిగా తెంచేసింది. రెప్పలతో ఆగిన కన్నీటి బరువుకు అతను తలెత్తిరా చూడాలనుకున్న త్యాగరాజు ఫోటో మసగ మసగగా కనిపించింది. ''చూస్తున్నావా! మహానుభావా! నీ వారసుల బ్రతుకులు ఎంత దుర్భరంగా ఉన్నాయో!'' ఆగని కన్నీటి బొట్లు రెండు అతని కళ్ళనుండి జారిపడ్డాయి.

త్యాగయ్య ఎన్ని కష్టాలున్నైనా తంబురా శృతిలో లీనమై మరిచిపోగలిగేవాడు. నాదోపాసనలోనే జీవిత సాఫల్యాన్ని పొంద కలిగిన ఆ మహనీయుని తలుచుకోగనే మనోహర్ మనస్సు పులకరించింది. తనకు కూడా శాంతి లభిస్తుందేమో అని తంబురాను చేతుల్లోకి తీసుకున్నాడు. తీగలు మీటేసరికి అతని మనస్సులోని అలజడి అంతా మాయమైపోయింది. అది ఒక్కక్షణం. మరుక్షణం అతని మనస్సు వికలమైపోయింది.

మధుమాల పాపాయిని సముదాయించే ప్రయత్నం చేస్తూ ఉంది. పాపాయిని లాలించే అంత ఓపికలేదేమో! మౌనంగా పాపాయిని చేతులతో జోకొడుతోంది. అప్రయత్నంగానే తంబురా ప్రక్కన పెట్టేశాడు. తనెంత అసమర్థుడు. కట్టుకున భార్యా, బిడ్డలకు కనీసం కడుపునిండా తిండి పెట్టలేకపోతున్నాడు. తను ఇంతవరకు ఆరాధించిన తంబురావల్ల తనకు కల్గిన ప్రయోజనం ఏమిటి? అతనిలో ఉదయించిన ఆ ప్రశ్నకు సమాధానం తనకే లభించలేదు.

తంబురా వైపు తీక్షణంగా చూశాడు. అంతే! ఒక మెరుపులాంటి ఆలోచన! కొద్ది రోజులు తన ఆర్థిక ఇబ్బందులు తీర్చగల విలువ ఉందేమో! ఈ ఆలోచన సరి అయినదా? తను తంబురాను ఎలా సంపాదించుకున్నాడు ? పేరున్న పెద్ద సంస్థల వారు నిర్వహించిన సంగీత పోటీలో ప్రథమ బహుమతిగా వచ్చింది తనకీ తంబురా! ఆ క్షణాన అదే తన జీవిత సాఫల్యంగా భావించాడు. మరి ఇప్పుడు తనే మారిపోతున్నాడు? మనోహర్‌కు దుఃఖం పొంగివచ్చింది.

''మీకోసం ఎవరో వచ్చారండీ !'' మధుమాల మాటకి ఉలిక్కిపడ్డాడు. తమాయించుకొని తన పరిస్థితి తెలియనివ్వకుండ తనకోసం వచ్చిన వారిని ఆదరంగా ఆహ్వానించాడు. వాళ్ళతో మాట్లాడుతున్నాడే కాని మనస్సు వికలంగానే ఉంది. వచ్చిన వ్యక్తులు తన కళను ప్రశంసిస్తూనే ఉన్నారు. పాపాయి ఏడిస్తే మధుమాల ప్రక్కింటికి వెళ్ళిపోయింది. ఒకప్పుడైతే తన కళను ఎవరైనా ప్రశంసిస్తూ ఉంటే మనోహర్ పరవశించిపోయేవాడు. కాని ఇపుడు అతని మనస్సులో తన వాళ్ళ ఆకలి, ఆక్రందన అతని హృదయంలో మెదులుతున్నది రెండే రూపాలు. నీరసంగా, నిస్సత్తువగా తన మధుమాల ! ఈ లోకంలోకి రావటమే తన పాపంగా తల్లడిల్లే పసికూన! మనోహర్ వచ్చినవాళ్ళతో సరిగా మాట్లాడలేకపోతున్నాడు. వచ్చినవాళ్ళు మనోహర్‌ను గురించి, అతని కళ గురించి ఎంతోసేపు మెచ్చుకోలు మాటలు మాట్లాడి అతని మెడలో వేసి చివరకు అసలు విషయాన్ని చెప్పి వెళ్ళిపోయారు.

అది వినేసరికి నిప్పులేల అతనికి ఆనందం కలగలేదు. తనకు ఒక గాన కచేరీ ఏర్పాటు చేశారట! తను నిప్పులేల [illegible]

ప్రతిభతో శ్రోతలను అలరించాలిట! ప్రతిఫలంగా తనకేమీ ఇవ్వలేకపోయినా తన కళకు గౌరవ సూచకంగా ఏదో బహుమానం ఇస్తారట! తనకు లేని ఆదరం తన కళకు ఎందుకు? ఈ సమాజంలో కళాకారుడికి లేని స్థానం కళకు ఉందా? ఈ సమాజానికి కళలు కావాలి. కాని కళాకారులు అవసరం లేదు. గానం కావాలి. గాయకుడు కాదు కావలసింది. ఎలా పాడుతున్నాడో అని ఆలోచిస్తారే కాని ఎలా బ్రతుకుతున్నారో పట్టించుకోరు. తనకైతే "నేను పాడినందుకు గౌరవ సూచనంగా గుర్తు ఏమీ నాకు అక్కరలేదు. నా భార్యా బిడ్డలకు కాస్త తిండి పెట్టుకునే అవకాశం కల్పించండి" అని ఎలుగెత్తి చెప్పాలనిపించింది. కాని కనీసం అతను ఎదుర్కొంటున్న ఆర్థిక అశాంతిని కూడా వాళ్ళతో వ్యక్తపరచలేకపోయాడు. వాళ్ళు తన కళా కౌశల్యాన్ని కొనియాడి మీ గాన మాధుర్యంతో మా సభ నలంకరించి శ్రోతలను అలరించమని మాత్రమే అంటే తన స్థితి ఎలా చెప్పగలడు? నేటి ఈ సమాజంలో కళకు ఉన్న స్థానం కళాకారులకు లేదు. కళతోపాటు కళాకారుడుకూడా గౌరవాన్ని పొందగలగాలి. ఆనాడే అతని 'జీవిత సాఫల్యం' సిద్ధిస్తుంది. ఆ శుభ సమయం కళాకారుల జీవితంలో ఆగమిస్తుందా?

బరువెక్కిన హృదయంతో ఆలోచిస్తూనే ఉండిపోయాడు మనోహర్. *